

קונטרס

כבוד הבעל

יעורר ויחזק את האשה, איך לכבד את בעלה,
ותשתדל בכל מיני אפנים לשמחו ולחזקו ולהרחיב
את דעתו, שעל-ידי-זה יהיה ביניהם שלום-בית
נפלא.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוהרא"ש נ"י אָמַר: אִם הָאִשָּׁה מְכַבֶּדֶת
אֶת בַּעְלָהּ, אַזִּי מְבַטֵּחַ לָהּ שְׂתֵהֵיָהּ לָהּ
אֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְחֲכָמֵינוּ
הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (מְנָא דְבֵי אֵלֵיהּ י'): אִיזוּהִי
אִשָּׁה פְּשֻׁרָה הַעוֹשֶׂה רְצוֹן בַּעְלָהּ; וְרָאוּ
בְמִשְׁךָ כָּל הַדּוֹרוֹת, אֵלּוּ הַנְּשִׁים שֶׁחָשׂוּ
עַל כְּבוֹד בַּעְלֵיהֶן, זָכוּ לְאֲרִיכוֹת יָמִים
וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וַיֵּצֵא לָהֶן שֵׁם טוֹב,
וּבְפִרְטוּיֹת נְשׁוֹת תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שֶׁכָּבְדוּ
אֶת בַּעְלֵיהֶן, זָכְרָן נִשְׁאָר לְדוֹרוֹת.
(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרעח)

קוֹנְטֵרַס

כְּבוֹד הַבַּעַל

.א.

בְּתֵי הַיְקָרָה! רְאֵי לְכַבֵּד מְאֹד מְאֹד אֶת בַּעַלְךָ
הַיְקָר, כִּי עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר הוּא הַמִּתְנַהֵג הַכִּי יְקָרָה
שְׁנַתֵּן לְךָ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּכְשֶׁתְּכַבְּדֵי אוֹתוֹ,
וְתִרְאִי לוֹ תָמִיד פָּנִים שְׂמֵחוֹת, אֲזַי תִּפְגַּס בְּלִבּוֹ
אֶהְבָּה עִזָּה אֵלֶיךָ, וְהוּא יֵאָהֵב אוֹתְךָ בְּכֹל לְבָבוֹ
וּבְכֹל גַּפְשׁוֹ; כִּי הֵטֵבַע שֶׁל הַבַּעַל וְהַגָּבֵר הוּא
שְׂאוּהֵב לְהַפְגִּס אֶל בֵּית חָם, וְלִמְצֹא אֶת אִשְׁתּוֹ
מְכַבֶּדֶת אוֹתוֹ, וּמְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה וּבְבִת שְׂחוּק
עַל פְּנֵיהָ, וּמְיַקְרֵת אוֹתוֹ מְאֹד, וְאֲזַי תִּתְּכֶן-וּמְיַד
מִשְׁתַּנֵּה דַעַתוֹ לְטוֹבָה, וְנִכְנָסֶת בְּלִבּוֹ אֶהְבָּה וְשִׂמְחָה
וְקָרוֹב לֵב אֶל אִשְׁתּוֹ; עַל-כֵּן רְאֵי, בְּתֵי הַיְקָרָה,

כבוד הבעל

לְקַבֵּל אֶת בְּעֵלְךָ תָּמִיד בְּפָנִים שֶׁל שְׂמֵחָה, וְתִרְאֵי לוֹ אֶהָבָה. וּבִפְרָטִיּוֹת כְּשֶׁחֹזֵר מֵעֲבוּדָתוֹ, וְהוּא אֲזוּ יִגַע וְעֵיף מְאֹד מְאֹד מִדְּרָכּוֹ וְעֲבוּדָתוֹ, אֲזוּ דִיקָא תִּרְאֵי לוֹ אֶהָבָה, וְתִכְבְּדֵי אוֹתוֹ מְאֹד, וְאַף שֶׁעָבַר עֲלֶיךָ הַיּוֹם יוֹם קָשָׁה מְאֹד בְּבֵיתְךָ מִהִלָּדִים אוֹ מִהַשְּׁכָנִים, וְאֵת רוּצָה לְסַפֵּר לוֹ, תִּחְפֵּי וְאַל תִּסְפְּרֵי לוֹ עֲכָשׁוּ כְּלוּם, רַק תִּקְבְּלֵי אוֹתוֹ בְּסֶכֶר פָּנִים יְפוֹת וּבִבְת שְׂחוֹק עַל פְּנֵיךָ וּבְאַהֲבָה וְכִבּוּד, וְאֲזוּ תִּרְאֵי אִיךָ שֶׁהוּא יִגִּיב לְךָ, כִּי יִשְׁתַּנֶּה כָּל לְבוֹ וְכָל דַּעְתּוֹ אֵלֶיךָ, וְיִשְׁתַּוְּקַק וְיִחַפֵּץ בְּךָ מְאֹד מְאֹד.

ב.

בְּתֵי הַיְקָרָה! עֲלֶיךָ לְדַעַת, כִּי בְיָדְךָ תְּלוּי כָּל בְּעֵלְךָ — אִם לְטוֹבָה וְאִם לְרָעָה, כִּי אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ כַּחוֹת עֲצוּמִים לְהִנְהִיג אֶת בְּעֵלָהּ אִיךָ שֶׁתִּרְצָה, רַק אִם תִּתְּנֶה עִם קִצָּת חֲכָמָה וְשִׁכָּל, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר הַחֲכָם מְכַל אָדָם (מְשָׁלֵי יוֹד, א): "חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאוֹלֵת בְּיָדֶיהָ תִּהְרַסְנּוּ", עַל-יְדֵי חֲכָמַת הָאִשָּׁה הִיא יוֹדַעַת אִיךָ לְהִתְנַהֵג עִם בְּעֵלָהּ וְאִיךָ לְכַבְּדוֹ, וְאִיךָ לְעוֹרֵר אֶהָבָתוֹ אֵלֶיךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִיא בּוֹנֶה בֵּיתָה, וְיֵשׁ לָהּ בֵּית חֵם מְאֹד, וְגָרִים בְּיַחַד בְּאַהֲבָה

כבוד הבעל

ט

וּחֲבָה יִתְּרָה וְהִבְנָה הַדָּדִית, וְלִהְפוֹךְ כְּשֶׁאֵין לְהֵאשָׁה חֲכָמָה וְשָׂכָל, רַק הִיא אֹמֶלֶת וְעוֹשֶׂה טְעוּיֹת, עַל-יְדֵי-זֶה תִּהְרָס אֶת בֵּיתָהּ וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְגִיּהֲנוּם, וַיֵּשׁ לָהּ בַּיִת מֵר וְהַפּוֹךְ, וַיֵּשׁ תָּמִיד מְרִיבוֹת וְצַעֲקוֹת, עַד שֶׁהִבְעֵל בּוֹרַח מִהַבַּיִת, כִּי מִי רוֹצֵה לָגוּר בְּגִיּהֲנוּם, וְהוּא מִסְתּוֹבֵב בַּחוּץ, וְנוֹפֵל בְּפַח יְקוּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלָן, עַד שֶׁכָּל הַבַּיִת נִהְרָס, וְכֹל זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵין לְהֵאשָׁה דַעַת וְשָׂכָל, חֲכָמָה וְהִבְנָה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם בַּעֲלָהּ, אֲבָל תִּכְרַח-וּמְיָד כְּשֶׁיֵּשׁ לְהֵאשָׁה רַק קִצָּת דַעַת וְשָׂכָל, חֲכָמָה וְהִבְנָה, הִיא יְכוּלָה לְהַפֵּךְ אֶת דַעַת בַּעֲלָהּ לְגַמְרֵי אֵלֶיהָ, כִּי הֵאשָׁה יֵשׁ לָהּ כַח חֲזַק וְהַשְׁפָּעָה גְדוֹלָה עַל בַּעֲלָהּ, אִם הִיא יוֹדַעַת אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת הַכַּח וְהַנְּשָׂק שֶׁלָּהּ.

ג.

בְּתֵי הַיְקָרָה! עֲלֶיךָ לְזַכֵּר תָּמִיד אֶת הַחֹסֵד הַגְּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנָתַן לָךְ בְּעַל, אֶךְ אֶת מְדוּתָיו וְהִתְנַהֲגוּתוֹ כְּלַפְיֶיךָ, זֶה כְּבָר תְּלוּי רַק בְּיָדְךָ כְּפִי שֶׁתְּחַנְכִי אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁסָּפְרוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית וַבַּה יוֹ, ז): מַעֲשֵׂה הָיָה בְּחֹסֵיד אֶחָד שֶׁהָיָה נְשׁוּי לְחֹסִידָה אַחַת, וּמְחַמַּת

שלא נולדו להם בנים עמדו ונתגרשו, והלך החסיד ונשא אשה רשעה אחת, ועשתה אותו רשע, והלכה החסידה ונשאה לרשע אחד, ועשתה אותו צדיק, הוי, שהכל מן האשה, עין שם; כי לאשה יש כחות עצומים, אם היא יודעת איך לנצל את זה בכי טוב, ואז אפלו שהבעל יהיה, חס ושלום, הרשע הכי גדול, איש בליעל ורע מאד, האשה יכולה להפוך אותו לגמרי; אם תהיי סבלנית ותסבירי לו תמיד פנים של שמחה, ותכבדי אותו מאד, ותחזיקי אותו כמו מלך, וכל דבר קטן שרק יעשה תפליגי בשבחו, ותגדילי את זה מאד מאד, בזה יתרחב לבו ודעתו, ויהיה מוכן אחר-כך לקבל את עצת אשתו, לא-כן אם תעשי תמיד בקרת על מעשה בעלך ועל התנהגותו ודרכיו, ותבזי אותו ותשפילי אותו, אז בודאי יהיה ההפוך לגמרי, שיצמחו מזה מריבות וקטטות; כי עליך לדעת, כי כל גבר יש לו גאות בטבעו, והוא רוצה להיות על הגבה, וכשאין הולך לו, הוא מוציא את כעסו וקפידתו ורציחתו על אשתו, אבל כשהאשה מסכמת עמו, ונותנת לו את הכבוד המדמה שרוצה, ועל כל דבר שעושה מפלגת בשבחו, בזה מתישבת דעתו, כי הוא רואה שהוא בן שוה למישהו, וכי הוא בן

יודע משהו, ובזה מתרחבת דעתו, ואחר-כך מתהפך לגמרי אל האשה; ועל-כן בתי היקרה! אף שאת בעצמך יודעת ורואה שבעלך מדבר איזו שטות או עושה דבר שאינו כהגן, ראי ללכת עמו בחכמה גדולה, ותמיד רק תשבחי אותו ותפארי את חכמתו ואת יפיו, ובזה תתרחב ותתישב דעתו, כי יראה שיש לו על-כל-פנים אחת בעולם שמבינה אותו, ועל-ידי-זה יתן את לבו ודעתו רק אליך, ויאהב אותך אהבת עולם, וישמע אחר-כך בקולך, ויעשה את רצונך, העקר את תכבדי ותיקרי אותו, ויהיה בעיניך כמלך, ואז יחזיק אותך כמלכה.

.ד

בתי היקרה! תשתדלי להיות תמיד נקייה במלבושיך ויהיו בגדיך נקיים, בלי שום כתמים, ותקשטי ותיפי את עצמך תמיד, ותלכי עם בת שחוק על פניך, כדי שלא תתגני ולא תתמאסי, חס ושלום, בעיני בעלך, כי כשהאשה מקפדת על נקיות גופה ונקיות בגדיה, אז הבעל שם את כל פניו ודעתו רק על אשתו, ונכנסת אהבתה בלבו,

ואינו חושב מאַחֲרֵת כָּלֵל; עַל-כֵּן בְּתֵי הַיְקָרָה,
 הַקְּפִידִי מְאֹד בְּדַבָּרִים אֵלוֹ כְּדֵי שְׁלֹא תִתְמַאֲסִי, חֵס
 וְשָׁלוֹם, בְּעֵינָיו, וְאִף בְּשָׁעָה שְׁלֹא יִהְיֶה לָךְ בְּמָה
 לְהִתְלַבֵּשׁ, רַק עִם בְּלוּיֵי סְחָבוֹת מֵרַב עֲנִיּוּתְךָ, חֵס
 וְשָׁלוֹם, עִם כָּל זֹאת רְאֵי שְׁתַּמִּיד תִּהְיִי נִקְיָה בְּגוּפְךָ
 וּבְלְבוּשְׁךָ, וְדַבֵּר זֶה יַעֲזֹר אֶת לֵב בְּעֶלְךָ אֱלֹהֶיךָ,
 וְתַמִּיד יִזְכֹּר בְּךָ וַיַּעֲזֹר לָךְ, לֹא-כֵן אִם תִּתְרַשְׁלִי
 בְּנִקְיֹת גּוּפְךָ אוֹ מְלַבּוּשְׁךָ, בְּזֶה תִרְחִיקִי מִמֶּךָ אֶת
 בְּעֶלְךָ, וְתִהְיִי נִמְאָסֶת בְּעֵינָיו; וְאֵל יִהְיֶה דָבָר זֶה נִקְל
 בְּעֵינָיֶיךָ, כִּי הַבַּעַל מִתְפָּאֵר וּמִתְגַּדֵּל כְּשֶׁאֲשֵׁתוֹ הוֹלֶכֶת
 תַּמִּיד נִקְיָה בְּגוּפָהּ וּבְמְלַבּוּשֶׁיהָ, וְזֶה מְכַנֵּס וּמְקַרֵּב
 דַּעְתּוֹ אֶל דַּעְתָּה; עַל-כֵּן רְאֵי, בְּתֵי הַיְקָרָה, לְהִזָּהֵר
 מְאֹד מְאֹד בְּדַבָּרִים אֵלוֹ.

ה.

בְּתֵי הַיְקָרָה! תִּמְצִיאי אֶת עֲצִמְךָ תַּמִּיד לְבַעְלְךָ,
 וְאֵל תִּתְחַמְּקִי מִמֶּנּוּ, כִּי בְּזֶה תִשְׁמְרִי אוֹתוֹ מְעוֹנוֹת,
 וּבְכַפְרֻטִיּוֹת בְּדוֹר הַזֶּה, אֲשֶׁר הַפְּרִיצוֹת וְהַהֶפְקְרוֹת
 בְּרַחֲוֹבוֹת כָּל-כָּף גְּדוֹלִים, וְהַכֹּל מְשַׁקֵּץ וּמִתְעַב, כִּי
 זֶה־מֵת הַגּוֹיִים וְאֲמוֹת הָעוֹלָם נִתְעַרְבָה וְנִתְפְּשְׁטָה
 בֵּינֵינוּ, וְהַנָּשִׁים זָרְקוּ וְהוֹרִידוּ מֵעֲצָמָן אֶת מִדַּת

הצניעות והבושה, והולכות כמעט ערמות, כדי להכשיל את בני-אדם בעברות; ועל-כן בזה שאף תמציאי את עצמך תמיד בעת טהרתך אל בעלך, ותיפי את עצמך בפניו, ותראי לו אהבתך, בזה תשמרי אותו מכל רע, ויתרחב לבו ודעתו, ויזכה להיות שמור על ירך מחטאים ועוונות, והיה זה שכרך גדול בשמים, כי כשהאשה שומרת את בעלה מעוונות ועוונות לו לקרר את יצרו הרע בה, ונשמר על ידה מעוונות, שכרה ומעלתה מאד חשובים בשמים, ומתפארים עמה בכל העולמות, וגדולה ההבטחה שהבטיח הקדוש-ברוך-הוא לנשים יותר מן האנשים, בזה שמחכות על בעליהן ועוזרות להן להנצל מעברות (ברכות יז.), ולעולם תהיי מוכנה לו לעשות רצונו בך, ובזה תכפל אהבתו אליך מאד מאד, ואז יעשה את כל רצונך. וחכמינו הקדושים אמרו (ערובין ק): כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה, הוין לה בני, שאפלו בדורו של משה לא היו כמותן, עין שם; ובזה שתמציאי את עצמך תמיד לבעלך באהבה, תתהפך דעתו לדעתך; בתי היקרה! אל יהיה נקל דבר זה בעיניך, כי זה עקר גדול בחיי הנשואין, ובזה תלוי כל קשור ויחוד אהבת בעלך אליך; ועל-כן תהיי

כבוד הבעל

חכמה, ותמציאי את עצמך לבעלך בעת טהרתך, וּבְזֶה תִּקְנִי אֶת לְבָבוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹהֶיךָ, וּמֵה גַם שִׁיחֵיהִי שָׁמוֹר עַל יָדְךָ מְכַל מִיַּי עֲוֹנוֹת וַחֲטָאִים, וַיְהִי נָקִי מִן הַחֲטָא, אֲשֶׁר בְּזֶה יִגְדַל שְׁכָרְךָ בַּשָּׁמַיִם. וְאֵל יִבְלְבוּ לָךְ דַּעְתְּךָ נָשִׁים שׁוֹטוֹת וְכִסִּילוֹת שֶׁתְּהִי פְרוּשָׁה, כִּי מְאֹד מְאֹד הַקְּפִידוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְקִרְאוּ לְאִשָּׁה פְרוּשָׁה — מִמַּחְרִיבֵי וּמִבְּלֵי הָעוֹלָם (סוֹטָה כ.), וְכֵן לְעוֹלָם, אֵל תֵּאָחֲרֵי אֶת טְהַרְתְּךָ, רַק תִּכְרֶה-וּמִיד כְּשֶׁתּוֹכְלֵי לְטַהֵר אֶת עֲצָמְךָ לְבַעֲלֶךָ, תַּעֲשֵׂי זֹאת בְּחֶפֶץ לֵב וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, כִּי בְזֶה יִתֵּן לָךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּנִים וּבָנוֹת חֲמוּדִים וְחֲמוּדוֹת, בְּעֲלֵי דַעַת וְשִׁכְל וִירְאֵי ה' בְּאַמֶּת, וְהַבֵּית שְׁלֶךָ יִתְהַפֵּךְ לְגֵן-עֵדֶן, וּבַעֲלֶךָ יִתֵּן אֶת דַּעְתּוֹ תָּמִיד רַק עָלֶיךָ, וְלֹא בְּשׂוֹם אִשָּׁה אַחֶרֶת, וְתִהְיֶה אֲהַבְתּוֹ אֱלֹהֶיךָ חֲזָקָה מְאֹד מְאֹד; וְעֲלֶיךָ לְדַעַת, בְּתֵי הַיְקָרָה, בְּשַׁעַת שֶׁתִּמְצִיאי אֶת עֲצָמְךָ תָּמִיד לְבַעֲלֶךָ, תַּפְּעֲלֵי אֲצִלוּ כָּל מֵה שֶׁאֵת רוּצָה, כִּי הוּא יִרְאֶה אִיךָ שֶׁאֵת מוֹסְרֵת אֶת כָּל עֲצָמְךָ אֵלָיו, וְשִׁיעֶשֶׂה רְצוֹנוֹ, אֲזַ מִמִּילָא יִתְהַפֵּךְ רְצוֹנוֹ לְרְצוֹנְךָ, וְתִהְיֵי הֵכִי מְאֻשְׁרֵת בְּחַיֶּיךָ.

ו.

בתי היקרה! ראי לסלק את קטנות דעתך ואת
 הגאון והגאונה הנשית שיש בך, ואת תהי
 המתחלת בכל דבר — הן להראות לבעלך את
 אהבתך אליו, והן להראות לבעלך את מסירות
 לבבך אליו, והן שתכבדי אותו, ואף שדרך העולם,
 שהנשים מחכות שהבעל יתחיל קדם, את תהי
 אשה משפלת, ואת תתחילי עם הכל, ואז תראי
 איך שבמשך זמן קצר תהפכי את דעת בעלך אליך.
 וכבר אמרו חכמינו הקדושים (נדה מה): הקדוש-
 ברוך-הוא נתן בינה יתרה באשה יותר מבאיש;
 ועל-כן תנצלי את הבינה היתרה שיש בך, ואל
 תסתכלי על מנהג העולם, רק את תכבדי את בעלך,
 ותקדימי אהבתך לפני אהבתו, ותקדימי כבודו
 לפני כבודך, ואז תראי איך שבזמן קצר הכל
 יתהפך לטובה, כי דרכו של איש לחזר אחר אשה
 (קדושין ב), ולבסוף תפעלי אצלו כל מה שתרצי, כי
 טבע הבעל להתפעל מאד מאשתו, ובפרטיות
 כשהיא חרוצה וחכמה ויודעת איך להתנהג עם
 בעלה.

ז.

בתי היקרה! הרגילי את עצמך לדבר עם
 בעלך בנחת ובדרך חן ובשפה רפה, ולא בקול רם
 ולא בדרך צעקות ועצבים, ומכל שכן לא בדרך
 כעס וקפידות, כי על-ידי-זה תבעירי את חמת
 בעלך עליך; כי טבעו של הגבר שהוא גאותן גדול,
 ואם את תצאי ותדברי עמו בצורה לא יפה, אז
 יענה לך בעזות גדולה, ויתחיל לקלל אותך ולבזות
 אותך בחרופין וגדופים, עד שמרב כעס יורה התר
 לעצמו להכותך, וכיון שיעשה את זה פעם אחת,
 כבר ירגיל את עצמו לעשות כך עוד, ועל-ידי-זה
 יהיה נגרם ביניכם פרווד לבבות, חס ושלום, ולאט
 לאט תצמח מזה שנאה עמקה ביניכם, עד שאחד
 מכם יצטרך לברח מהבית, ויהיה לכם מאוד מאוד
 מר; על-כן, בתי היקרה, עשי זאת, איפוא, ותנצלי
 מיד, על-ידי שאת תדברי עם בעלך תמיד בצורה
 יפה מאוד, ואף שהוא כעסן ורגזן מאוד, ומתחיל
 להשתולל, סבלי קצת, כי כמה זעמו וכעסו? רק
 רגע, וכיון שיעבר הרגע, כבר ינוח; ועל-כן בשביל
 רגע כדאי לך למרר את חיו? ! את הרגילי עצמך
 לשתק לו, ואף שמרב כעסו וזעמו יקלל את אביך

או אמר, תשתקי לו, ותמחלי לו על המקום, ותדברי עמו בצורה יפה מאד, ותאמרי לו בנחת: "בעלי היקר, הלא יפיק בלבי, ואני אוהבת אותך מאד מאד, ואני מוקירה ומכבדת אותך עד מאד, מדוע תתנהג עמי בצורה ברוטלית כזו?! ומדוע תקלל אותי ואת הורי היקרים?! בתי היקרה! אם תדברי כך אל בעליך, ולא תשימי לב אל הקללות והצעקות שלו, רק את תהיי החכמה, ותמשיכי לדבר בצורה יפה, אזי תראי איך שבזמן קצר ישבר גאונו ויבוא אליך באהבה והבנה ויכבד אותך, ויבקש את סליחתך, כי טבע האיש שהוא רך, פי נברא מהעפר, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה יז), ובשביל זה הוא רק מראה פנים של כעס ורציחה, אבל בטבעו הוא חלש אפי, ומיד יכולים לשנות את דעתו ומדותיו — אם רק יודעים איך.

ח.

בתי היקרה! הרגילי את עצמך לדון את בעליך תמיד לכף זכות, כי מה את יודעת מה הם המתחים שעברו עליו היום בעת העבודה והפרנסה שלו?

כִּמָּה בְּזִיוּנוֹת סָבֵל? ! כִּמָּה צְעָקוֹת וּקְלָלוֹת חָטָף
 מִבַּעַל-הַבַּיִת אוֹ מִסֶּתֶם בְּנֵי-אָדָם? ! וְעַל-כֵּן כִּשֶׁהוּא
 בָּא הַבַּיְתָה, הוּא כָּל-כָּךְ מְתוּחַ וּמְלֹא עֲצָבִים, וְאֵת
 בְּמִקּוֹם לָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, אֵת עוֹד שׁוֹפֶכֶת עָלָיו
 אֵת כָּל מַר לִבּוֹ, וְכֹל מֵה שָׂרַק עָבַר עָלָיו כָּל הַיּוֹם
 מִהִילָדִים וּמִהַשְׁכָּנִים, וְזֶה מֵעֵיק לֹו עוֹד יוֹתֵר,
 וּמִכְנִיס בּוֹ מְתַחִים וְעֲצָבִים, וְהוּא מִתְחִיל לְקַלֵּל
 וּלְבַזּוֹת אוֹתוֹ וְאֵת הוֹרֵיוֹ; וְעַל-כֵּן בְּתֵי הַיְקָרָה! הֵי
 חֲכָמָה, וְאֵף שֶׁסָּבְלָתָּ הַיּוֹם הַזֶּה צָרוֹת וּמְרִירוֹת
 הַרְבֵּה מִהִילָדִים — שֶׁעָשׂוּ לָךְ אֵת הַמּוֹת, וְכֵן הָיוּ
 לָךְ צָרוֹת וּמְרִירוֹת מִהַשְׁכָּנִים אוֹ מִהַקְּרוֹבִים, זֹאת
 תִּקְבְּלִי עַל עֲצָמְךָ בְּקַבְּלָהּ חֲזָקָה — כְּשֶׁבַעֲלֶיךָ בָּא
 בַּחֲזָרָה מִהָעֲבוּדָה, אֲזוֹ תִשְׁתַּקִּי לְגַמְרִי, וְאֵל תִּסְפְּרִי
 לוֹ דָּבָר וְלֹא חֲצִי דָּבָר מִכָּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו בַּיּוֹם
 הַזֶּה, רַק תִּקְבְּלִי אֵת פָּנָיו בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת וּתְנַחֲמִי
 אוֹתוֹ, וְכֹל מֵה שֶׁהוּא יֹאמֵר וְיִצְעַק כְּנֹגֵד אֵלֹו
 הַמְּצַעְרִים וְהַמְּעִיקִים לוֹ, תִּתְּנִי לוֹ אֵת הַצֶּדֶק,
 וְתַעֲמִידִי פָּנִים כְּאֵלֹו בְּאַמַּת מְעַנֵּן אוֹתוֹ הַכֹּל,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּרְחִיבֵי אֵת דַּעְתּוֹ, וְיִתְקַרֵּר בֵּין כָּךְ
 כְּעֶסוֹ וְעֲצָבָיו, וְתִתְיָשֵׁב דַּעְתּוֹ, וְאֲזוֹ תִתְחִילִי לְסַפֵּר
 כָּל מֵה שֶׁמֵּעִיק לָךְ, וְאֲזוֹ יִקְבֵּל אֵת דְּבָרֶיךָ וְלֹא יִהְיוּ
 שׁוּם מְרִיבוֹת וּמְתַחִים בַּבַּיִת, אֲדַרְבֵּה תִהְיֶה הַבְּנָה

הַדָּדִית בֵּינֵיכֶם וְאֶחָד יַעֲזֹר לְהַשְׁנִי. אִם תִּלְכִּי בְּתִי
הַיְקָרָה עִם בַּעְלֶיךָ בְּצוּרָה כְּזוֹ, אִזּוּ תִתְרַבֶּה הָאֲהָבָה
וְהִתְבַּנָּה בֵּינֵיכֶם, וְתִדְוְרוּ יַחַד בְּשָׁלוֹם וּבְאַחֲדוּת.

.ט

בְּתִי הַיְקָרָה! הַרְגִילִי אֶת עֲצֻמְךָ לְהַכִּין לְבַעְלֶיךָ
אֶכֶל, וְתַבְשְׁלִי לוֹ כָּל מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וְתִמֵּד
תִּשְׁתַּדְּלִי בְּעֵת שֶׁהוּא בָּא הַבֵּיתָה מִהָעֲבוּדָה אוֹ
מִהַכּוֹלֵל לָעֵת עָרֵב שִׁיחֶיהָ כְּכֹר הַמֶּאֱכָל מוֹכֵן
בְּשִׁבְלֹו, וּבְזֶה תִקְנִי אֶת לְבָבוֹ, וּמָה גַם תִּשְׁתַּדְּלִי
לְהִיּוֹת אִזּוּ בְּבֵיתְךָ, וְלֹא תִדְבְּרִי אִזּוּ עִם הַשְּׂכָנִים אוֹ
עִם הַקְּרוֹבִים, רַק תִּהְיִי מְסוּרָה לְגַמְרִי אִזּוּ לְבַעְלֶיךָ,
וּבְזֶה תִקְנִי אֶת אֲהָבָתוֹ וְהִתְבַּנְתּוֹ אֵלֶיךָ, וּבֵיתְךָ יִהְיֶה
גִּן-עֵדֶן מִמָּשׁ. וְזָכְרִי, בְּתִי הַיְקָרָה, שֶׁזֶה עֵקֶר גְּדוֹל
— בְּשָׁעָה שֶׁהַבַּעַל בָּא הַבֵּיתָה, אִזּוּ צְרִיכָה הָאִשָּׁה
לְקַבֵּל פָּנָיו, וְלְהִיּוֹת מְסוּרָה לְגַמְרִי אֵלָיו, וְלָתֵת לוֹ
אֶת כָּל תְּשׁוּמַת הַלֵּב שֶׁבָּעוֹלָם, וּבְזֶה יִהְיֶה לְבוֹ
פְּתוּחַ גַּם אֵלֶיךָ, וְהָאֲהָבָה תִתְחַזַּק בֵּינֵיכֶם, וְיִשְׁרָה
הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ בְּבֵיתְכֶם, וּבְבֵית שְׂיִשׁ
שָׁלוֹם, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁרָּה שְׂכִינָתוֹ שָׁם,
וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה בְּבֵית הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּבֵית, וְלֹא יִחָסֵר

לכם שום דבר — לא בגשמית ולא ברוחניות.

י.

בתי היקרה! שמרי עצמך מאוד מאוד לא לומר מוסר ותוכחה לבעלך, כי שום גבר אינו אוהב בקרת, וזה רק גורם קנאה ושנאה, צעקות וקללות, ואפלו כשיש לך מה להוכיח ולעורר אותו, תעשי זאת בשכל ובחכמה גדולה, ותדברי בצורה יפה ובדרך ארץ ועצה טובה, אבל אף פעם לא להעביר על בעלך בקרת, כי טבע הגבר שהוא גאותן גדול, ואינו אוהב שום בקרת ובפרטיות מאשתו. על-כן עשי זאת, איפוא, בתי היקרה, ותחזקי אותו, ותדברי בצורה של חזיק ואהבה, וזה הוא יקבל בנקל, ובזה תמשיכי את לבבו אליך, ויקים אחר-כך כל מה שתרצי.

יא.

בתי היקרה! בשעה שתראי שבעלך דחוק מאוד בכספו ויש לו חובות, אל תדחקי אז עליו, ואל תרבי עמו בשאלות, אף-על-פי שהוא צריך הבית, ואת צריכה לקנות אכל, ודחוק לך מאוד,

כבוד הבעל

כא

הרגילי את עצמך אז לא לחקור אצלו, ולא לשאל לו קשיות, רק לחזק אותו ולדבר עמו דבורי בטחון וחזוק, כי עוד יהיה טוב, והקדוש-ברוך-הוא בודאי לא יעזב אותנו, ותהיה לנו הרחבה גדולה, כי אם לא תלכי בדרך זו, רק תתחילי לדחק עליו, והוא ממילא שבור כחרס הנשבר, וגם מתביש להסתכל בפניך מרב בושה, אז מה תועיל הבקשה, כי ממילא אין לו. וכיון שהוא יראה את אכזריותך, שאת הולכת עמו בדרך אכזריות, אז יתעצבן ויכנס למתחים, ויסיר אהבתו ממך, ויתאכזר עמך, והשנאה הזו הוא ישמר כל ימי חייו, כי בשעה שהבעל דחוק, הוא שבור עד מאד, ואם אשתו מציקה לו אז, כואב לו מאד, והוא אינו יכול למחל על זה, ואינו יכול לשכח את זה אפלו אחר כמה שנים. ועל-כן ראי ללכת עם בעלך בצורה יפה, ולבקש ממנו בצורה עדינה מאד, ותשתדלי לרחם עליו, ובזה תרחיבי את לבו ודעתו, ויצא באמת מחובותיו ודחקותו, אך אם תלכי עמו באכזריות, חס ושלום, הוא יברח לך או יגנב ויגזל, כדי למלא חסרונו, ואז יסתבך עם הממשלה, ויתחילו באמת הבעיות ביניכם; על-כן בתי היקרה, ראי ללכת עם בעלך תמיד באהבה,

אֲחוּה וְרֵעוּת, וְתִשְׁתַּדְּלִי לְהַבִּין אוֹתוֹ, וּבְזֶה יִתְהַפֵּךְ
 לְבוֹ לְגַמְרֵי אֵלַיךְ, וַיִּתְעַלֶּה בְּאֵמֶת מְצַבּוֹ, וְתִהְיֶה לוֹ
 פְּרִנְסָה בְּנִקְלָה, כִּי בְּרַב הַפְּעָמִים, הַדְּחָקוֹת בְּבֵית בָּאָה
 מְסַבֶּת הַמְּרִיבוֹת וְהַמְּחַלְקֹת בְּבֵית, וְהָאִי הַכְּנָה בֵּין
 הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה, וְזֶה גּוֹרֵם לְמִתְחִים וְעֲצָבִים, עַד
 שְׂאִין לוֹ כָּבֵד שׁוֹם חֶשֶׁק לְעַבֵּד וּלְהַבִּיא פְּרִנְסָה;
 עַל-כֵּן, בְּתִי הַיְקָרָה! תִּהְיִי חַכְמָה, וְתִסְבְּלִי מְעַט,
 וְאִזּוּ יִתְהַפֵּךְ הַגִּלְגָּל עֲלֵיכֶם לְטוֹבָה, וַיִּתְרַחֵב לָכֶם.

יב.

בְּתִי הַיְקָרָה! רְאֵי לְכַבֵּד מְאֹד אֶת הוֹרֵי בַּעֲלֶךָ,
 וְאִף שֶׁהֵם אֲנָשִׁים קָשִׁים, וְגַם מְצַעְרִים אוֹתְךָ,
 הַרְגִילִי עֲצֻמָּךְ לֹא לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבַר רַע עֲלֵיהֶם בְּפָנַי
 בַּעֲלֶךָ, כִּי זֶה מְאֹד יִרְגִיז אוֹתוֹ, וַיִּגְרַם שְׂתַכְנֵס שְׂנֵאָה
 כְּבוֹשָׁה בְּלְבוֹ עֲלֶיךָ, וְאִם הֵם מְצַעְרִים אוֹתְךָ יוֹתֵר
 מִדְּאִי, חַס וְשָׁלוֹם, תַּעֲשִׂי כָּל מִינֵי פְּעֻלוֹת וּמְאָמְצִים
 לְהִתְחַמֵּק מֵהֶם וְלֹא לְלַכֵּת אֲלֵיהֶם, אֲבָל לְעוֹלָם אַל
 תְּדַבְּרִי עֲלֵיהֶם בְּפָנַי בַּעֲלֶךָ, כִּי זֶה מְאֹד יְכַאֵב לוֹ,
 רַק בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן כְּשֶׁתִּהְיֶה הָאֲהָבָה בֵּינֵיכֶם חֲזָקָה,
 אֲזִי אֶת יְכוּלָה לְסַפֵּר לוֹ בְּעֵדִינּוֹת שֶׁהֵם מְצַעְרִים
 אוֹתְךָ, אֲבָל לְעוֹלָם אַל תְּדַבְּרִי עֲלֵיהֶם שׁוֹם דְּבַר רַע.

יג.

בתי היקרה! שמרי מאד מאד בכשרות
 המאכלים, ותדקדקי בדברים אלו מאד מאד, כי
 עניני המטבח מסרו רק בידיך, ועליך לדעת, כי
 טבע האדם נמשך מאכילתם, ועל-כן אם יש רק
 איזה חשש של דבר אסור, חס ושלום, ומכל שכן
 דבר שאינו כשר, כבר נתהפך טבע האדם לרע, כי
 המאכל מיצר את הדם שבאדם, ואם אוכל מאכלים
 כשרים, נעשה טבעו עדין ומישב, אבל תכף-ומיד
 כשאוכל מאכלים שאינם כשרים, אז נתהפך טבעו
 לכעסן, רוצח ועצבני, והוא תמיד מבהל ומבלבל
 עד מאד; ועל-כן שמרי מאד על כשרות המזון,
 ותבדקי את כל היקרות שלא יהיו בהם תולעים
 וכדומה, וכן ראי לבשל לבעלך תמיד מאכלים
 טריים, אשר זה רק יקשר את לבבו אליך, ומכל
 שכן שלא תעשי אילו פעלות כדרך הנשים לאכל
 בחוץ באיזו מסעדה או אצל אחרים, כי דבר זה
 רק יביא לך לבסוף קלקולים חמורים בשלום
 ביתך, ואף שרוב הנשים אצלם הוא ענין גדול,
 כשהבעל מוציאן לאכל באיזו מסעדה או אצל
 קרובים, את, בתי היקרה, ראי לעשות גדר חזק

לְהִשָּׂאֵר תָּמִיד בְּבֵיתְךָ, הֵינּוּ לֶאֱכֹל רַק בְּבַיִת, וְלֹא
 לֶאֱכֹל חוּץ לְבַיִת בְּשׁוּם אֶפֶן, וְזֶה יִקְשֶׁר אֶת בְּעֻלְךָ
 אֵלֶיךָ, וְלֹא יָבוֹא לְהַרְהֵר אַחַר אִשָּׁה אַחֲרֵת וְכְדוּמָה,
 וְכִכָּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת דְּרַבִּי נְתָן, פֶּרֶק
 ל"א): בְּזִמְנָן שְׂאֲדָם אוֹכֵל מִשְׁלוֹ, דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבַּת עָלָיו,
 וְאֶפְלוּ אוֹכֵל אָדָם מִשָּׁל אָבִיו וּמִשָּׁל אִמּוֹ וּמִשָּׁל
 בְּנָיו, אֵין דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבַּת עָלָיו, עֵין שָׁם; וְעַל-כֵּן
 תַּעֲשִׂי כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁפַעוּלָם, שְׂאֵת לְבַד תְּבַשְׁלִי
 לְבַעֲלֶךָ מֵאֲכָלִים שֶׁהוּא תָּאֵב לֶאֱכֹל, וְתַכְבְּדִי אוֹתוֹ
 בְּזֶה, וּבַפְּרָטִיּוֹת, אֲשֶׁר מָה שְׂאֵת מִבְּשָׁלַת וְאוֹפָה
 בְּעֶצְמָךְ, זֶה אֲצֵל בְּעַל חֲשִׁיבוֹת גְּדוּלָה, וּמִתְפָּאֵר
 אַחֲרֵי-כֵן לְחֻבְרָיו שְׂאֵשְׁתּוֹ בְּרִיאָה, וְאוֹפָה וּמִבְּשָׁלַת
 לוֹ, וְכֵן בְּשִׁבִיל עֲנִינֵי כְּשֵׁרוֹת, טוֹב מְאֹד הַדְּבָר שְׂאֵת
 בְּעֶצְמָךְ תְּבַשְׁלִי וְתֹאפִי, וּבַפְּרָטִיּוֹת בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה,
 אֲשֶׁר אֶפְלוּ הַדְּבָרִים שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם הַכְּשָׁרִים, צְרִיכִים
 הֵם הַכְּשֶׁר עַל הַהַכְּשָׁרִים, הֵינּוּ לְדַעַת בְּדִיוֹק מִי
 בְּעֶצֶם נוֹתֵן אֶת הַהַכְּשֶׁר. וְזִכְרֵי הַיֵּטֵב, בְּתֵי הַיְקָרָה,
 כִּי הַכְּשָׁרוֹת שֶׁל הַמֵּאֲכָלִים מְסֻרוֹ רַק בְּיַדֶּךָ, וְאֵת
 אַחֲרָאִית עַל זֶה, וְעַל-כֵּן שְׁמָרִי מְאֹד מְאֹד עַל
 כְּשָׁרוֹת הָאֲכִילָה, כִּי הַמְטָבַח זֶה יְסוּד הַבַּיִת, וְעֻלְךָ
 לְשֹׁמֵר עַל זֶה מְאֹד מְאֹד.

יד.

בתי היקרה! ראי תמיד לבקש ממנו יתברך
 על שלום בעלך, ושתהיה לו הצלחה בפרנסתו
 ובלמודו, ושימצא חן בעיני כל רואיו, ותרגילי את
 עצמך לדבר עמו יתברך בלשון עצמך, הינו לשיח
 ולדבר אליו יתברך בשפת האם שלך, כי עליך
 לדעת, כי הקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו,
 וכל דבור ודבור שמדברים ומתפללים לפניו, זה
 נשמע ונתקבל, ובפרטיות אשה שטבעה רך, והיא
 שבורת לב, תפלתה מאד מאד מקבלת בשמים,
 וכל שיחה ותפלה שרק מתפללת לפניו יתברך,
 נשמע ונתקבל, לזאת הני חזקה בענין תפלה, תמיד
 לבקש על הצלחת בעלך, ושתהיה אהבה ושלום
 ביניכם והבנה הדדית, ובפרטיות בשעה שאת
 מדלקת את הנרות, אז הוא עת רצון גדול בשמים
 לפעל להאשה כל מה שצריכה, ועל-כן בתי
 היקרה, בשעה שאת מדלקת את הנרות, תעמדי
 לפני הנרות, ותבקשי הרבה על הצלחת בעלך כל
 השבוע, ושיהיו לכם בנים חיים וקיימים, ותשרה
 רק שמחה וחדוה ואהבה בביתכם, ושלא יהיו שום
 מריבות חס ושלום, בביתכם, ושתשאי חן בעיני

כבוד הבעל

בעלך, ותרחיבי בזה הדבור לפניו יתברך, ואז תראי נסים נגלים, מה שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא. העקר אל תשכחי, בתי היקרה, לאחז במדת הסבלנות, לסבל כל מה שעובר עליך, ותהיי מעברת על מדותיך, ותמיד תמחלי לבעלך, ותשתדלי לעשות התחלה חדשה בכל פעם, ואז יהיה הבית שלך גן-עדן ממש, ותאיר בביתכם השמחה והאהבה, ותאריכו ימים טובים, ותחיו חיים נעימים.

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!